

In memoriam Jan van der Linden, 1938-2011

Joop Eikenboom & Henk Menkhorst

Jan van der Linden, a former member of the NMV, died early 2011.

A summary obituary is given. In his professional life he was a dentist. In his leisure time marine malacology was one of his main interests. By publishing articles on a regular basis and by describing many species new to science, Jan contributed an important part to the dutch malacology.

Jan in zijn tandartsjas in de praktijkruimte, waar een hoekje voor de malacologie was ingericht.

Op 8 februari j.l. overleed in zijn woning aan de Frankenslag nr.176 te Scheveningen Jan van der Linden in de leeftijd van 72 jaar.

Ondanks het feit dat hij al een paar jaar geen lid meer was van de NMV heeft hij in de jaren dat hij dat wel was dusdanig veel voor de Nederlandse malacologie betekend, dat het gepast is bij zijn overlijden stil te staan.

Hij is geboren op 5 juli 1938 op diezelfde Frankenslag, maar dan op nr. 404, waar zijn vader een huisartsenpraktijk had.

Als kleine jongen verzamelde Jan al van alles en nog wat uit de natuur, vooral schelpen, want het strand van Scheveningen ligt op loopafstand van de Frankenslag. Ook kreeg hij wel dingen van patiënten van zijn vader.

Hij zocht op wat het was en schreef er keurig namen bij. Hij had zo zijn eigen 'museum' op zolder.

Zijn middelbare schoolopleiding volgde Jan bij het 1e VCL vanaf 1951, waar hij ook zijn toekomstige echtgenote Marijke de Voogd leerde kennen. Tijdens deze periode was hij actief met de schoolkrant, toneel- en cabaretuitvoeringen en het schilderen van décors.

In 1958 deed hij eindexamen gymnasium B met zelfs een 10 voor wat toen nog Natuurlijke Historie heette.

In juni 1965 studeerde hij af in de tandheelkunde in Utrecht en een week later trouwde hij met Marijke.

Begin 1966 kochten zij het huis aan de Frankenslag 176, waar hij op 1 mei zijn eigen tandartsenpraktijk aan huis begon.

Toen begin 1969, de toen nog verplichte inwoning vertrok, kwam eindelijk de ruimte vrij om zijn 'museum' te verhuizen van zijn ouderlijk huis naar nr.176.

Op dat moment besloot Jan zich te beperken tot het verzamelen van schelpen.

Niet alleen het strand was dichtbij, maar ook het Zeebiologisch Museum aan de dr. Lelykade lag bij wijze van spreken om de hoek. Tijdens Jan's eerste bezoek aan het museum vond ook de kennismaking met de eerste auteur plaats. Er ontstond een goed contact tussen beiden, al snel gevolgd door dat met andere leden van de NMV zoals Wim Wagner en Henk Menkhorst. Besloten werd om elkaar met zekere regelmaat op de Frankenslag te treffen om een bepaalde familie of groep van Europese mariene mollusken goed onder de loupe te nemen. Dit was het begin van de bekende 'Frankenslag groep'.

Daarnaast werkte hij elke zaterdagmorgen vrijwillig samen met de NMV leden Arjan Bos en Mello Mellema aan de collectie van het Zeebiologisch Museum.

Helaas ontviel Wim Wagner de Frankenslag groep al snel na enige jaren door een veel te vroeg overlijden in 1991. De bijeenkomsten vonden in de eerste jaren nog plaats in de spreekkamer van Jan's tandartspraktijk. Het waren meestal zeer gezellige, maar zeker in de beginjaren zeer serieuze bijeenkomsten. Hij stond erop dat wij ons 'huiswerk' goed deden en soms kregen wij brieven waarin hij zijn ongenoegen over onze beperkte voorbereiding duidelijk uitte. Brieven met zijn eigen, vele voorbereidingen is hij altijd blijven schrijven. En die bezitten we gelukkig nog steeds als zeer waardevolle ideeën van hem over bepaalde groepen. Gelukkig werden de serieuze momenten onderbroken door gastronomische omhelzingen zoals we de door zijn vrouw Marijke verzorgde lunches rustig mogen noemen.

Al snel bleek Jan een ware onderzoeker te zijn. Hij kon zich vaak niet vinden in de beschrijvingen van soorten in de bestaande literatuur die hij woord voor woord analyseerde en dan tot de conclusie kwam dat e.e.a. eenvoudigweg niet klopte. En daar kon hij zich erg over opwinden. Zijn harde werken resulteerde al snel in publicaties van zijn eigen hand en in beschrijvingen van nieuwe soorten. Jan was een zeer kritisch mens. Niet alleen voor zichzelf, maar hij eiste dat ook van anderen. Zijn enorme werklust en productiviteit werden niet altijd op de juiste waarde geschat en daardoor hebben jammer genoeg een aantal manuscripten, waar veel werk aan is verricht, het levenslicht als publicatie niet mogen aanschouwen. Zo lag er bijvoorbeeld een grote publicatie over de mariene bivalven van de ABC eilanden. Ook ontstonden hierdoor wrijvingen met personen en instituten zoals met het Zeemuseum, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie en tenslotte met het Zoölogisch Museum in Amsterdam, terwijl hij voor deze instituten zeer veel werk verricht heeft. De zeer vele, door hem gedetermineerde, monsters getuigen hier nog altijd van.

Gelukkig staan daar tegenover de vele andere publicaties met door Jan nieuw beschreven soorten. Onderstaande lijsten moge daar getuige van zijn.

Eind mei 1998 stopte Jan, zeer tegen zijn zin, om gezondheidsredenen met de tandartspraktijk, maar hij bleef wel actief op schelpengebied. Zijn voormalige spreekkamer werd omgetoverd tot een gezellige, smaakvol ingerichte, hobbykamer waar een deel van de collectie stond. Wij hebben daar vele aangename uren mogen doorbrengen. En gelukkig werd er naast het serieuze werk ook erg veel gelachen.

Na een relatief kort ziekbed overleed Jan, toch nog onverwacht snel, op 8 februari 2011, zijn inmiddels imposante schelpencollectie toevertrouwend aan zijn beide vrienden.

Wij hebben Jan van der Linden leren kennen als een uiterst erudiet mens met vele uiteenlopende interesses en een uitgebreide kennis op vele gebieden. Hij was een goed verteller en zijn betogen waren een lust voor het oor, vaak voorzien van kritische, relativerende opmerkingen.

Wij zullen hem node missen. Een man die naar alle eer en geweten getracht heeft de malacologie zo goed mogelijk te dienen door daar, waar hij vond dat het nodig was, duidelijkheid te scheppen in onduidelijkheden.

Jan van der Linden, 1938- 2011

Omnium curiositatum explorator. Tertullianus
(Onderzoeker van alle interessante wetenswaardigheden).

Malacologische publicaties van J. van der Linden

- J. van der Linden, 1982 De Noordkust van Bretagne. Enige notities voor de beginnende verzamelaar. *Vita Marina*, 1982: 121 – 125
- J. van der Linden, 1983 Nogmaals *Caecum clarkii*. *CB. van de N.M.V.* 210: 1338
- J. van der Linden, 1985 Schelpen verzamelen in de huiskamer. *Vita Marina*, 1985: 137 – 142
- J. van der Linden, 1986 Het genus *Caecum* in Europa. *Vita Marina*, 1986: 403 - 414
- J. van der Linden, 1986 A new marine gastropod species from S. Europe, *Nodulus spiralis* spec. nov. (Prosobranchia: Rissoacea). *Basteria* 50: 189 – 192
- J. van der Linden, 1991 In Memoriam Dr. W. Wagner, 1926 – 1991. *CB. van de N.M.V.* 263: 905 – 906
- J. van der Linden, 1993 *Alvania obsoleta* spec. nov. from the Azores (Gastropoda, Prosobranchia: Rissoidae). *Basteria* 57: 79 – 82
- J. van der Linden, 1994 *Philine intricata* Monterosato, 1884, an overlooked species from the North-East Atlantic and the Mediterranean Sea (Gastropoda, Opisthobranchia: Philinidae). *Basteria* 58: 41 – 48.
- J. van der Linden, 1994 Het “veilig” determineren van Europese Triphoridae. *CB. van de N.M.V.* 281: 145 – 148
- J. van der Linden, 1995 Philinidae, dredged by the CANCAP expeditions (Gastropoda, Opisthobranchia). *Basteria* 59: 65 – 83
- J. van der Linden, 1996 On *Scacchia maura* spec. nov. from Mauritania, with notes on *Scacchia zorni* Van Aartsen & Fehr-de Wal, 1985 (Bivalvia, Heterodonta: Lasaeidae). *Basteria* 60: 57 - 61
- J. van der Linden, 1996 *Scacchia exserta* spec. nov. from the Cape Verde Islands and Mauritania (Bivalvia, Heterodonta: Lasaeidae). *Basteria* 60: 63 – 66
- J. van der Linden, 1998 The Metaxiinae dredged by the CANCAP expeditions, with the new species *Metaxia carinapex* and *Metaxia hapax* from the Cape Verde Islands (Gastropoda, Heteropoda: Triphoridae). *Basteria* 61: 115 – 122
- J. van der Linden, 1999 De Lamarck, meer dan alleen malacoloog. *Zeegeeluiden* 1999 (1): 11 – 16
- J. van der Linden, 1999 Linnaeus en zijn *Systema Naturae*. *Zeegeeluiden* 1999 (3): 40 – 43
- J. van der Linden, 1999 *Pecten maximus* (Linnaeus, 1758) een onverklaarbare vergissing. *Zeegeeluiden* 1999 (4): 54 – 57
- J. van der Linden, 1999 De Abra-soorten rond Europa en hoe ze te herkennen. *CB. van de N.M.V.* 311: 138 – 141
- J. van der Linden, 2000 Enige kanttekeningen bij de meest voorkomende Europese *Cerithiopsis*-soorten. *CB. van de N.M.V.* 313: 39 - 43
- J. van der Linden, 2000 Enige kanttekeningen bij de meest voorkomende *Vitreolina*-soorten van Europa en het raadsel rond *Vitreolina incurva*. *CB. van de N.M.V.* 314: 69 – 73
- J. van der Linden, 2002 Nog enige tips voor het determineren van N.O.-Atlantische Triphoridae.. *Spirula* 329: 108 - 111
- J. van der Linden, 2003 Five new species of *Neolepton* Monterosato, 1875 from the northern Atlantic, with some data concerning *N. guanche* Salas & Gofas, 1998 (Bivalvia, Heterodonta, Neoleptonidae). *Gloria Maris* 42 (6): 109 - 134
- J. van der Linden, 2004 Een nieuwe soort? Een hele klus! *Zeegeeluiden* 2004 (1): 10 – 16
- J. van der Linden, 2004 Een nieuwe soort. Een nieuwe naam. Een nieuw probleem. *Zeegeeluiden* 2004 (2): 24 – 27
- J. van der Linden, 2004 een bijdrage tot het determineren van de kleine Europese Tellinidae. *Spirula* 339: 73 – 75
- J. van der Linden, 2005. Priemhorentje. *Zeegeeluiden* 2005 (1): 6 – 9
- J. van der Linden & J.J. van Aartsen, 1994 *Alvania abstersa* nom. nov., a new name for *A. obsoleta* Van der Linden, 1993, non *A. Obsoleta* (S.V.Wood, 1848) (Gastropoda Prosobranchia: Rissoidae). *Basteria* 58: 2
- J. van der Linden, 2005 *Crisilla angustostriata* n.sp. from Mozambique, indian Ocean. The first record of this genus beyond the NE Atlantic region (Gastropoda: Rissoidae). *Miscellanea Malacologica* 1 (4): 77 - 80
- J. van der Linden en J.C.A. Eikenboom. 1992 On the taxonomy of the Recent species of the genus *Chrysallida* Carpenter from Europe, the Canary Islands and the Azores (Gastropoda, Pyramidellidae). *Basteria* 56: 3 – 63
- J. van der Linden, J.C.A. Eikenboom & H.P.M.G. Menkhorst, 2009 *Helix glabrata* Von Mühlfeldt, 1824 (Gastropoda, Rissoidae? Pyramidellidae?) Schier ultieme verwarring *Spirula* 369: 98 - 103
- J. van der Linden en A.W. Janssen, 1996 *Philine aquila* sp. nov. From the miocene of Winterswijk (Miste) (Gastropoda, Opisthobranchia). *Basteria* 59: 97 – 104
- J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2000 Ex africa semper aliquid novi Part 1. *Caecidae* (Mollusca, Gastropoda) from Mauritania *Vita Marina* 47(3): 81 - 91

- J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2004 A survey of the *Graphis* species from the West Indies and Bermuda with the description of two new species. *Gloria Maris* 43 (2-3): 1 – 13
- J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2004 *Dacrydium leucoguttatum*, (Bivalvia, Mytilidae), a new species from the tropical western Atlantic. *Miscellanea Malacologica* 1 (2): 17 - 20
- J. van der Linden & W.M. Wagner, 1985 Het reinigen van kleine en zeer kleine schelpen. *CB. van de N.M.V.* 227: 111 – 113
- J. van der Linden & W.M. Wagner, 1985 *Cingula kuiperi* Verduin, 1984 on the French Mediterranean coast. *Basteria* 49 (1-3): 18
- J. van der Linden & W. M. Wagner, 1987 *Cingula antipolitana* spec. nov., a new marine gastropod species from southern France (Prosobranchia, Rissoacea). *Basteria* 51: 59 – 61
- J. van der Linden en W.M. Wagner, 1988 Storm over Algeciras-Getares. *CB. van de N.M.V.* 241: 405 – 407
- J. van der Linden en W.M. Wagner, 1989 *Alvania multiquadrata* spec. nov. from the Canary Islands (Gastropoda Prosobranchia: Rissoidae). *Basteria* 53: 35 - 37
- J. van der Linden en W.M. Wagner, 1990 A key to the Recent European species of the genus *Bittium* Leach (Gastropoda, Prosobranchia, Cerithiidae). *Basteria* 54: 243 - 246
- J. van der Linden en W.M. Wagner, 1991 *Eatonina* (*coriandria*) *globulina* (Monterosato, 1884, before September) or *E. (C.) pumila* (Monterosato, 1884, after September) (Gastropoda, Prosobranchia, Cingulopsidae)? *Basteria* 55: 35 – 36
- J.J. van Aartsen & J. Van der Linden, 1986 *Alvania gothica* a new species from the Mediterranean. *La Conchiglia* 18 (202-203): 14-15
- W.M. Wagner en J. van der Linden, 1988 Mariene gastropoden van het schiereiland Antibes (Alpes-maritimes, Frankrijk). *Vita Marina* 1988: 155 - 214
- Chrysallida interita* J. van der Linden & J.C.A. Eikenboom, 1992
- Alvania obsoleta* J. van der Linden, 1993
- Alvania abstersa* J. van der Linden & J.J. van Aartsen nom. nov. for *Alvania obsoleta*. van der Linden, 1993
- Philine alternans* J. van der Linden, 1995
- Philine araneosa* J. van der Linden, 1995
- Philine calva* J. van der Linden, 1995
- Philine condensa* J. van der Linden, 1995
- Philine gelida* J. van der Linden, 1995
- Philine aquila* J. van der Linden & A.W. Janssen, 1996
- Saccia maura* J. van der Linden, 1996
- Saccia exserta* J. van der Linden, 1996
- Metaxia hapax* J. van der Linden, 1998
- Metaxia carinapex* J. van der Linden, 1998
- Caecum macrum* J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2000
- Caecum continens* J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2000
- Neolepton arjanbosi* J. van der Linden, 2003
- Neolepton faberi* J. van der Linden, 2003
- Neolepton moolenbeeki* J. van der Linden, 2003
- Neolepton peetersae* J. van der Linden, 2003
- Neolepton victor* J. van der Linden, 2003
- Graphis eikenboomi* J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2004
- Graphis lightbourni* J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2004
- Dacrydium leucoguttatum* J. van der Linden & R.G. Moolenbeek, 2004
- Crisilla angustostriata* J. van der Linden, 2005

Eponiemen:

- Trigonostoma linden* A.W. Jansen, 1984
- Chrysallida vanderlinden* van Aartsen, E. Gittenberger & Goud, 2000
- Planktonomya vanderlinden*, van Aartsen & Engl, 2001

Adressen van de schrijvers:

Joop Eikenboom
Asmusstraat 7, 3221 BA Hellevoetsluis
e-mail: joop.eikenboom@12move.nl

Henk Menkhorst
Weegbree 32, 2923 GM Krimpen a/d IJssel
e-mail: henkmenkhorst@planet.nl

Ovulidae (Gastropoda: Cypraeoidea), opmerkelijk en onopvallend

Door: Bastian T. Reijnen

Summary

Ovulidae can be found in every tropical sea and even in some temperate waters. A striking feature of these snails is that they have developed multiple different defence strategies against potential predators. This seems to be unique within a single family of marine snails. Herein a brief introduction of the interactions between Ovulidae and their gorgonian and soft coral hosts is mentioned.

Introductie

Ovulidae komen in alle zeeën en oceanen op de wereld voor. Zelfs in de Noordzee is er een vertegenwoordiger van deze familie, namelijk *Simnia patula* (Pennant, 1777) (zie Goud, 1990; Reijnen *et al.* 2010), maar het merendeel van de Ovulidae soorten komt voor in de tropische zeeën rond bijv. Indonesië,

Filippijnen, Maleisië, Japan en Australië.

De Ovulidae zijn een zusterfamilie van de beter bekende Cypraeidae, oftewel cowries. Ovulidae worden daarom ook wel “valse” of “geallieerde cowries” genoemd. Een van de belangrijkste verschillen tussen beide families is dat cowries tanden hebben op de columella welke afwezig zijn bij de Ovulidae.